

מעיינין הפרשה

הג שבועות | תש"פ

הרב זמיר כהן על שם 'רות' ועל השם 'ערפה'

"וישאו להם נשים מאביות שם האחת ערפה ושם השנית רות וישבו שם כעשר שנים" (רות א', ד')

שם האחת ערפה: הזכיר תחילה את ערפה אף על פי שכליון הקטן נשא את ערפה ומחלוך הגדול נשא את רות, לפי שתחילה נשא כליון את ערפה לאישה, ואחר כך נשא אחיו הגדול את רות, כמבואר לעיל בפסוק ב'. ושמה "ערפה" מלמד על אופיה, שהייתה קשת עורף, ושהפתה עורף לחמותה, ושהיתה פרועה במעשיה.

ושם השנית רות: לפני שנתגיירה, שמה של רות היה "גילית" (זוהר חדש רות דף לב ע"ב. ובספר מאור ישראל ח"א למרן הגר"ע יוסף זצ"ל, בחידושי למסכת ברכות ז ע"א הביא גרסא מהזוהר ששמה היה גלית). וכשנתגיירה שינתה את שמה לרות, וכמו שכתב הרמב"ן (במדבר י', כ"ט) שדרך המתגייר לשנות את שמו הקודם [ואפשר שערפה ששבה לבית גילולי אביה ונולד ממנה גלית, כמבואר בבפסיקתא זוטרותא (רות א, טו. ועיין שמואל א' י"ז, ד'), קראה כן לבנה על שם אחותה גיל ית שנתגיירה, לזכרה ולהנציחה אצלה, כדרך המתאבל על קרובו שמת וקורא לבנו על שמו].

וכתב הגר"א בביאורו שכשנתגיירה נקראה "רות" על שם רו"ת מצוות (שש מאות ושש מצוות) שנוספו לה כעת על שבע המצוות שהיתה חייבת בהם כגויה. ובכל זאת לא נקראה "תור" כשם העוף הטהור הכשר למזבח או מלשון תורה, אלא "רות" מלשון רוויה, לרמז על סופה, שזכתה שיצא ממנה דוד שריווהו להקב"ה בשירות ותשבחות (ברכות ז ע"ב). ועוד יש להוסיף שבשם מגילה זו, "מגילת רות", נרמז שמ"גילית" שמשמעו גלות, נעשתה "רות", שממנה יצא מי שריווהו להקב"ה בשירות ותשבחות, ומממנו יצא משיח בן דוד שיוציא את ישראל מגלות לגאולה.

לפי פשט המקראות, שמה הראשוני של ערפה, היה "הרפה". ולאחר שנפרדה מנעמי ושבה לגילולי בית אביה חזרה לשמה הראשון. ככתוב בספר שמואל (ב' כ"א, כ"ב) "את ארבעת אלה ילדו להרפה בגת ויפלו ביד דוד וביד עבדיו". ובתלמוד (סוטה מב ע"ב) מבואר שהרפה זו ערפה, וארבעת בניה הם: "סף, ומדון, גלית, וישבי בנוב". ועיין שם שנחלקו רב ושמואל מה היה שמה העיקרי ומה הכינוי שניתן לה משום מעשיה הגרועים. ובמדרש רות רבה (פרשה ב', ט') אמרו: "שם האחת ערפה, שְׁהַפְּכָה עֵרְפָה לְחַמוּתָהּ. וְשֵׁם הַשְּׁנִיָּת רות, שְׁרָאָתָה בְּדַבְרֵי חַמוּתָהּ". כלומר, שראתה אמת בדבריה אודות מעלת עם ישראל וייחודו מכל העמים בתרי"ג המצוות, משום ייעודו להאיר לכל העמים. ומתוך כך החליטה בלב שלם להצטרף לעם ישראל והלכה עמה לארץ יהודה.

ובזוהר חדש רות (דף לא ע"א) מובא עוד: "רבי פדת ורבי פרחיא אמרו: מחלוך - שמחל לו הקדוש ברוך הוא לאחר זמן, על שהיה מוחה בידו של אביו ומשתדל בו על המשפטים. כליון - על שנכלה מן העולם. ר' יוסי בן קיסמא אמר: כשם שהיו הם (לטוב או לרע), כך היו נשותיהם: ערפה - על שמה נידונת קשת קדל, דלא בעאת למיהוי לה חולקא עם ישראל (קשת עורף, שלא רצתה שיהיה לה חלק עם ישראל), כמו דאת אמר: 'כי פנו אלי ערף ולא פנים' (ירמיהו ב', כ"ז). רבנן אמרי: לפי שהחזירה עורף לחמותה. רות - על שם 'תור', שהוא כשר על המזבח, כך רות כשרה לבא בקהל. שעליה נתקיימה הלכה: 'עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית'. רות - שיצא ממנה בן שריווהו להקב"ה בשירות ותשבחות. רות אשת מחלוך - שמחל לו הקדוש ברוך הוא להיות שמו נזכר.

ערפה אשת כליון - שכילה אותם הקדוש ברוך הוא כליון, ולא נזכר שמו בישראל (שלא השאיר בן וגם לא נתייבמה אשתו שיהיה בנה קרוי עליו).

תפילת הגר"ש פינקוס לחג השבועות
יהוה אשר כהן השבועות יצמוד לפני בורא העולם ויאמר לו קד:
"רבונו של עולם רצוני לקבל עלי על תורה,
אך סוף סוף הנני מנגל עקב היצוה"ר הגדול
הנמצא בתוכי. ומבקש אני ממך, אפוא,
שתרוממני למדרגת מתמיד אמת, שקוע
באמת בלמוד התורה וקיום מצוותיה,
ושקבל והקבלי העולם הזה לא יענינו אותי
קלל. דבר זה הנני מבקש ממך מרעך ענג
הרצון"

חזו חזו בני חביבי...

אחד מגדולי ומאורי הדור שליט"א סיפר בעידן חדוותא בשמחת אחד מצאצאיו, בהיותי נער צעיר, לא הרווייתי נחת לא להורי ולא למלמדים, עד שכשל כח הסבל של המלמד ויקחני אל ביתו של רב העיירה. הרב פנה אלי בחביבות ואמר לי, ברצוני לשמוע את חוות דעתך בענין דין

תורה אשר בא לפני. התובעים הינם הינעליים והנתבעים הינם 'ספרי התורה' (להבדיל בין הקודש ובין החול) וכך טענו המנעלים. הנה בעודנו 'עורות בהמה' אחים היינו, יחדיו ישבנו בשבת אחים ברפת, מאותו אבוס אכלנו, מאותה שוקת שתינו, והיו מעשי כולנו שווים, ויבוא יום, הגיע 'סופר' לבעל הרפת וקנה לעצמו את אחינו הבהמות. שחטם ואכל את הבשר, ואילו מעור הבהמה הכין קלף לספרי תורה, בגמר כתיבת הספרים ערכו 'כתיבת אותיות' כמנהג ישראל ויעטרו את הספרים ב'כתר תורה', הכניסום

לארון קודש מפואר בכל מיני פאר והדר, ובכל עת 'הכנסה' או 'הוצאה' קמים הכל מפניהם, מנשקים ומחבקים אותם, ואף גם זאת בשעה שהם נפסלים חלילה עורכים להם הלוויה כדת וכדין וטומנים אותם אחר כבוד בחלקה מכובדת בבית החיים.

ואילו אותנו 'המנעלים', גורל אחר עלה בידינו, שכן הגיע 'סנדלר' וקנה אותנו, את בשרינו אכל, ומאתנו לא עשה כי אם מנעלים לרגלי תושבי העיירה, הנו נתונים למרמס כף רגלי בני האדם בפחיתות הכבוד ועוברים אתנו ברפש וטיט, ובשעה שאנו גומרים את שליחותנו בעולם הזה משליכים אותנו ללא כל רגש לאשפתות, וכדי בזיון וקצף.

על כן יפסוק לנו הרב על מה עשה ה' לנו ככה, להיות נבזים בבזיון נורא כזה לעומת אחינו ספרי התורה הנוחלים כבוד מרובה כל כך. ובזה פנה אלי הרב – רצוני שתפסוק היש צדק בדבריהם אם לאו ואכן עניתי ואמרתי שלא כל ספק נכונים טענות המנעלים, כי במה זכו חברותיהן לכל הכבוד והיקר הזה, בעוד שהם נמצאים בנחיתות דרגא ופחיתות כזאת. אך הרב המשיך ואמר, 'פרט' אחד ברצוני להוסיף לך, כי הרי לא אלו כאלו, שהרי עורות ספרי התורה עברו מסע יגיעה ארוך, תחילה הכניסו אותם בכבישה בבורסקי, לאחמ"כ ליבנו כיבסו וניקו אותם, לאחר מכן חבטו בהם חבטות רבות בכדי שיהיו דקים וראויים לכתיבה, ולאחר כל התלאה הרבה הזאת התיישב הסופר, טבל את קולמוסו בדי, וביגיעה עצומה עמל לרשום על הגווילים את כל דברי התורה הזאת, כשכוונתו כל אותה העת לשם מצוות וקדושת ספר תורה. ואילו את עורות המנעלים לא חבטו כל כך ולא עינו אותם כחברותיהן – עתה עניתי ואמרתי, אם כך הם פני הדברים פשיטא שכל הכבוד הרב מגיע לספרי התורה, ולנעליים לא מגיע אפילו אחד מני אלף מכבוד זה.

ויען הרב ויאמר, דע בני, בכדי לזכות לכתר תורה, להתעלות בתורה ועבודה, צריך לעבור חבטות הרבה – להתייגע יומם ולילה על דברי תורה, לעבוד על המידות שאינם טובים ולעקרם בעבודה קשה בדמייך חיי, ואז תזכה להגיע לרוממות התורה, אך באם לא תרצה לעשות מאומה ולא תרצה לעבוד עבודה קשה, לא תהיה אלא כמנעלים שאינם שווים מאומה. באותה

שעה גמרתי לבלי לעזוב כל מחמדי עולם, ובכוחות שלי שהעניק לי הבורא לעבוד על מידותי וטבעי עד שאכן הגעתי הנה.

העולה מכל זה כי המתייגע על דברי תורה סופו שיעלה ראש הפסגה, ויתעלה במעלות התורה והיראה. וכך מספרים בעלי המשנה על התנא רבי עקיבא מה הייתה תחילתו של רבי עקיבא, אמרו, בן ארבעים שנה היה ולא שנה כלום. פעם אחת היה עומד על פי הבאר ואמר, מי חקק אבן זו [היינו שהבחין שם באבן חלולה ולא

הרב ראובן אלבו שליט"א

עיקר קבלת התורה – עמל התורה

ה' מסיני בא, לפני שהגיע שאל את אומות העולם אם רצונם לקבל את התורה. שאלו בני עשיו מה כתוב בה? אמר להם 'לא תרצח'. שאלו בני ישמעאל מה כתוב בה? אמר להם 'לא תגנוב' שאלו בני עמון מה כתוב בה? אמר להם 'לא תנאף'. וכך סירבו כל אומות העולם לקבל את התורה.

בא הקב"ה לעם ישראל, אמרו לו עם ישראל 'נעשה ונשמע'. נשאלת השאלה, למה לכפות עליהם הר כגיגית אם הסכימו מיד? אלא שבא הקב"ה לדרוש מהם שקבלת התורה זה לא רק מה שקיבלתם היום, אלה כל החידושים שעתידים להתחדש והחומרות שיהיו במהלך הדורות. גם את אלה הם יהיו חייבים לקבל.

אם אתם מקבלים את המשך התורה במהלך הדורות אז יש לכם קיום. אם אתם נשמעים לגדולי התורה שיהיו במהלך הדורות אז יש לנו המשכיות.

יש כאלו שחשבו להוציא את התורה שבעל פה, הקראים ודומיהם, אבל מה נשאר לנו מזמן קבלת התורה? אלו הם עמלי התורה שיושבים ולומדים ומקיימים את התורה קלה כבחמורה, לכן אמר להם "ושם תהיה קבורתכם", אולי אתם חושבים להוריד את הכתר שנתתי לכם, אבל אז אם תורידו את עול התורה מכם, 'שם' לא יישאר לכם כלום "שם תהא קבורתכם.

בכל הדורות עברו צרות על עם ישראל וזה לא רק שעמדו עלינו לכלותינו בגוף, אלא גם בנשמה. הם לא הצליחו בגלל הדבקות בתורה ללא פשרות ואם חס וחלילה יעזבו את התורה לא יישאר כלום. זה מה שהתורה אומרת "אם בחוקתי תלכו" אומר רש"י: "שתהיו עמלים בתורה". זה עיקר קבלת התורה.

בספר במדבר נאמר: "וידבר ה' אל משה במדבר סיני." מה זה במדבר? אלא אין התורה מתקיימת אלה במי ששם עצמו במדבר כלומר שמוריד ממנו את כל מה שיכול, העיקר לשבת ללמוד תורה. משה שעלה למרום נשאר 40 יום וארבעים לילה וקיבל את התורה במסירות נפש. זה מה שצריך להחדיר בלב הדור הצעיר – זו התורה שאלפיים שנה שמרה עלינו. מי שחשב שאפשר בלי, אנשים שלא שומרים תורה ומצוות שעזבו את המקורות עד שכמעט נכרתו מעמ"י.

צריך לשבת ללמוד תורה לקראת חג השבועות ולקבל את התורה בשמחה.

הבין מי עשה את החור והחלל בתוך האבן]. אמרו לו, הלא המים שנופלים תדיר עליה בכל יום... אי אתה קורא אבנים שחקו מים... מיד היה רבי עקיבא דן קל וחומר בעצמו, מה רך [המים שהם רכים ואין בהם ממש] פסל את הקשה [עשו חור באבן שהיא קשה] דברי תורה שקשה כברזל על אחת כמה וכמה שיחקקו את לבי שהוא בשר ודם, מיד חזר ללמוד תורה. וההמשך ידוע שלבסוף נעשה רבן ומאורן של ישראל ויממנו יצאה תורה לישראל, בהעמידו כ"ד אלפי תלמידים ותורה שם בישראל.

בעובדה זו ביאר רבי ישראל סלנטר זצוק"ל כי הנה רבי עקיבא בראשית ימיו היה עם הארץ גמור ולא ידע אפילו צורת אות, ולאחר שהתחיל ללמוד מבראשית, ולא הבין את הנלמד, אמר לעצמו, הנה לריק כל יגיעתי ואם כן מה לי עוד להוסיף וללמוד, וכבר חשב לנטוש אוהלי תורה. באותה שעה נזכר בטיפות המים שחוררו את האבן, ועשה חשבון לעצמו. הן בראותי טיפת מים הנוטפת על הסלע נראה לי הדבר שאיני מועיל מאומה, כי מה בכוחה של טיפת מים קלה לפעול על סלע איתן, אך האמת אינו כן, כי באם לא הייתה הטיפה הראשונה פועלת מאומה, היאך נעשה לבסוף חור גדול כזה, כי אם טיפה אחת אינה פועלת מאומה כלל, אף כולם יחדיו בצירוף אינם פועלים מאומה. ואם ראינו שלבסוף נעשה חור גדול באבן, מכאן ראינו שאף הטיפה הראשונה כבר פעלה איזה תועלת לחורר האבן (אעפ"י שאין רואים זאת) כיו"ב בלמוד התורה, אף שנראה לי שאיני מבין מאומה, מכל מקום אם אתייגע ואלמד שוב ושוב, אזכה לחזות בנועם ה' ולהתעלות בתורת ה' חפצי, שכן כל 'טיפת' יגיעה מוסיפה להבנת והתעלות הלומד. (הרב אברהם אלימלך בידרמן שליט"א)

הרב חיים זאיד שליט"א / התורה של בין אדם לחבירו

בימים הללו עם ישראל כולם שואלים מה – אנו – צריכים לעשות בכדי לגמור את המגיפה לגמרי. וכל גדולי ישראל ואפילו המקובלים אומרים דבר אחד: 'לנהוג כבוד זה בזה'. כמה היה מרנין לשמוע שדברו עם אחד הגורמים האחראים על התחלואה בבני ברק ואינו ירא שמים, והסביר כמה הוא הכיר את הציבור החרד לדבר ה' שהוא דואג לכולם ושמוח עם כולם וזה עם ישראל במטבו, וזה עם ישראל להראות אהבה אחד לשני ולעזור לזולת.

שבוא עולם יראה אותנו מאוחדים ויראה אותנו אוהבים זה את זה נזכה לקבל שפע של ברכה והכל יגמר לגמרי.

כשבתי הכנסת היו נעולים על מנעול ובריה היינו מקיימים בבניין שלנו מנין של ראי שמים כמובן לפי התקנון והראות משרד הבריאות, והנה בשבת לפני שבועיים דפקתי לשכן שלי בבוקר בדלת ביתו ואמרתי לו: "נפתולי, יש לי שאלה בהלכה. אתמול בערב סיימנו סעודת שבת ופתאום הבת שלי אורמת 'אבא בא נכין עוגת גלידה', אמרתי לה שזה איסור ושבת. אבל היא אמרה לי 'אבא מה הבעיה זה בסיקוויט שטובלים אותו ביין ולוקחים אחרי זה שוקולד ומורחים וכך חוזרים על כל הפעולות שוב ושוב עד שיש שכבה ויוצא טעים לגמרי". דבר כזה לכאורה מותר, עדיין לא בדקתי כמובן תבדקו אתם. אבל אני לא רציתי להקל ולהתיר אפילו במעט מענייני כבוד השבת. אבל כמובן זאת שאלה מעניינת ולכן שחרתי לפתחו של נפתולי ושאלתי אותו מהי ההלכה לגבי הגלידה.

הוא מסתכל עלי ושואל, "הרב זאיד אתה רציני? למה שאלת אותי", הסברתי לו שאני שאלתי אותך כי אין עם מי לדבר ואתה החבר שלי ולכן אותך אני שואל. "אבל אינני מאמין שדווקא כעת אתה שואל. תשמע הרב זאיד, אשתי אפתה ביום שישי שלוש עוגות כאלה ושמה בהקפאה ואני קמתי בבוקר ושאלתי אותה למה עשית שלוש עוגות מספיק אחד ולא טוב שאני אוכל עוגות בכמות גבוהה. וחשבתי הבוקר אולי אני אביא לשכנים עוגה אחת, דחיתי את זה בטענה שאולי הם לא אוהבים את העוגה הזאת ומפה לשם שכחתי מזה וכרגע באתי לצאת לתפילה, ופתאום אתה בא אליי ואומר לי שרציתם לעשות אתמול עוגת גלידה והבת שלך אוהבת את זה".

אשתו מיד רצה למטבח הלכה והביאה לי את העוגה, אכלנו והיה ממש טעים.

אמרתי לו אחרי זה, אתה יודע מה יש בסיפור הזה - עולם ומלואו, זה ממש חסד שאדם קם בבוקר ורוצה לתת עוגה בגלל שהיא לכאורה מיותרת, ואז שכחת מזה וסתם מחשבה של אדם.

ראה הקב"ה אצלך מחשבה של חסד ולכן סידר את הכל שתביא לו את העוגה, ולא רק שתביא לו אלא שירצו לעשות את זה ויחכו לזה ואז הם יקבלו שהכל יהיה מושלם. זה לא מדהים!!! הפלא ופלא!! זה לנהוג כבוד אחד לשני יש לך מיותר תתן לשני, אל תחסוך ואל תזרוק - תחשב גם עליו. והסוד הגדול של התקופה הזאת היא שצריך לקבל קבלה על עצמנו כמה אני יכול לעזור ולסייע לשני וגם בזמן שיש חרדות ופחדים סגרים וחולים. ואפילו שאין לך פרנסה תעשה למען השני אתה תראה שה' יתברך יחזיר לך כפל כפליים. וכך גם מקבלים את התורה רק בחסד אחד לשני.

התקו פה הזאת מובי לה הרבה בעיות רוחניות. האדם נמצא במצב שקשה לו אין לו ישיבה ואין לו מסגרת ולכן יש כאלה שלוקחים את זה לצד הטוב, ויש כאלה חלילה לוקחים את זה לצד הרע.

'ברוך אתה ה' הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה' מי זה השכוי? זה התרנגולת שיש לו שכל להבחין בין יום ובין לילה.

ותגידו לי מה מיוחד בתרגול הרי גם לאריה וגם לחתול לכולם יש שכל להבחין בין יום ובין לילה, מה מיוחד בו שהוא גאון עולם?? הרי התרגול מקרקר בלילה לקראת היום, ולתרגול יש שכל להבחין שעוד כמה דקות יהיה אור גדול ולכן זה שכל חכם ביותר להבחין את האור קודם לכן.

וגם אנו דווקא בימים של חושך, צריכים לדעת שעוד מעט יהיה אור וללמוד מהתרגול שכרגע חושך אבל עוד מעט יפציע האור. וזה להבחין בין היום ובין הלילה. וכל העולם כולו נמצאים בחושך, וכולם זה בשבילנו בכדי להראות לכל העולם איך ה' יתברך שומר על עם ישראל כבבת עינו.

5 דברים שאולי לא ידעת על מנהגי חג השבועות בעדות ישראל

- 1. השלכת תפוחים מגג בית הכנסת:** בספר 'שריד ופליט' (חלק א עמ' 8) כותב בשם רבי דוד הסבעוני זצ"ל, מחכמי סאלי שבמרוקו לפני 400 שנה, וז"ל: "ומכלל המנהגים ההם, התפוחים שמשליכים בשבועות מגג הבית הכנסת ולוקטים אותם התינוקות, וכן מנהגנו בדראע להשליך החתן על הכלה התפוחים בשבועות".
- 2. השלכת שושנים על ספר התורה:** הגאון רבי חיים פלאגי זצ"ל (רוח חיים או"ח תצד אות ד') מביא מנהג, שבחג השבועות משליכים על הספר תורה שושנים בהוצאתו מן ההיכל. ובבני יששכר (חודש סיון מאמר ד' אות ז') מביא את מנהג ישראל הידוע להכין שושנת ורדים ושאר עשבי בשמים בחג השבועות, ומוסיף שגם מעטרין בה את התורה, ומביא שם טעם למנהג זה ע"פ המדרש פ"י אחרי מות על הפסוק 'כשושנה בין החוחים'.
- 3. לחם עם ארבעה ראשים ומאכל עם דמות סולם:** בכל בו (תפילת המועדות – אות נד) מביא: טעם שנהגו הנשים לעשות בשבועות לחם ארוך ולו ארבעה ראשים, נראה לומר כי המנהג זכר לשתי הלחם דקרב בעצרת, או אפשר מפני מזל תאומים המשמש בחודש סיון". וביוסף אומץ (מנהגי פרנקפורט לרבי יוזפא סדר חג השבועות – אות תתנד) כותב: "מנהגנו לעשות מולייתא מחלב או בשר, ודמות סולם מז' שליבות עליה, זכר לז' רקיעים שקרע הקב"ה בשעת מתן תורה להראות שאין עוד מלבדו, והוא מנהג טוב ויפה".
- 4. אכילת קרעפלאך:** בקהילות רבות נהגו לאכול קרעפלאך בחג השבועות. טעם לכך מביא בשו"ת דברי יציב (אה"ע סימן ס'), שבקרעפלאך, הגבינה והדבש מכוסים בבצק ולא מורגשים בתחלה, ורק בסוף אחרי הלעיסה מרגישים את מתיקות הטעם. ובאופן זה היה גם מתן תורה, שלמרות שכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית, מכל מקום סופו היה ברצון, בבחינת 'דבש וחלב תחת לשונך' – וזאת כמו שכתב הרמב"ם שמי שאינו רוצה לגרש מכיון שיצרו תוקפו, מכין אותו עד שיאמר רוצה אני, שכן על ידי שהוכה עד שתשש יצרו מתגלה רצונו הפנימי שהוא רוצה להיות מישראל וכו'. וכך גם כאן, עם ישראל רוצים לקבל את התורה, אלא שקשה להם מחמת היצר, ועל זה באה הכפיה, ואז מתגלה רצונם הפנימי.
- 5. אכילת מצה שנשארה מפסח:** בספר 'שריד ופליט' (שם) כותב עוד בשם רבי דוד הסבעוני זצ"ל: "יש נוהגים ומצניעין ממצות של פסח ואוכלים אותם בסעודת הבוקר בשבועות, כרמז ששבועות הוא עצרת של חג הפסח". והחיד"א (לב דוד פרק ל"א ד"ה ויתכן) כתב: "ויתכן שזה טעם מנהג קדמון לפנים בישראל שהיו אוכלין מצה וחמץ היום הזה, רמז לגוף ונפש שיתעדנו לעתיד, כי בעבור זה הרמז היו חמץ ומצה בשתי הלחם ומנחת נסכים, ומבין ריסי עיני ספר הכל בו (ריש סי' נ"ד) נראה שהיו אוכלים מצה היום הזה". (מתוך 'קב ונקי')

הרב דוד הופשטטר שליט"א

מדוע לא השכימו כלל ישראל לקראת קבלת התורה?

"ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה" (שמות יט, יז, מתוך קריאת התורה לשבועות)

"ישנו ישראל עד שתי שעות ביום, ששינת יום העצרת עריבה והלילה קצרה. ויצא משה ובא למחנה ישראל והיה מעורר ישראל משינתם, ואמר להם עימדו משינתכם וכו', שנאמר: 'ויוצא משה את העם לקראת האלקים מן המחנה'" (פרקי דרבי אליעזר פמ"א)

"איתא בזוהר שחסידים הראשונים היו נעורים כל הלילה ועוסקים בתורה, וכבר נהגו רוב הלומדים לעשות כן" (מגן אברהם הקדמה לסי' תצד)

דברי המדרש: "ישנו ישראל עד שתי שעות ביום", תמוהים עד מאד, הלא ישראל ידעו שעליהם להתכונן לקראת קבלת התורה, שהרי נצטוו להתקדש בשלשת ימי הגבלה בטרם בוא יום מתן תורה, ואם כן כיצד זה לא עלה בדעתם להשכים באשמורת לקראת נתינת התורה? וכי ניתן לומר, שדור דעה עשו כך מפני עצלות ואהבת השינה חלילה?

עוד יש לתמוה, מדוע לא מציינו שהיתה תביעה גדולה על ישראל על כך שלא השכימו לקראת מתן תורה, ואף לא מציינו שמשה רבינו הזהירם מבעוד מועד להשכים לקראת מעמד זה? ואם נאמר שישראל שבאותו הדור כראוי נהגו, מדוע בכל הדורות נהגו ישראל להשכים בליל שבועות ולעסוק בתורה מבעוד ליל?

בין לוחות ראשונים ללוחות אחרונים

כדי לבאר את הדברים, יש להקדים ולבאר ענין אחר, והוא – ההבדל שבין הלוחות הראשונים אשר ניתנו קודם חטא העגל, ובין הלוחות השניים אשר ניתנו לאחריו, וכדלהלן.

בשעת נתינת התורה בלוחות הראשונים, לא שלטו בישראל מעכבים ומפסידים, וכפי שאמרו בגמרא (עירובין נד ע"א): "מאי דכתיב (שמות לב, טז): 'חרות על הלחתי' – אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל [ל'חרות' משמע חקוק ואינו נמחק לעולם (רש"י)]." ועוד אמרו במדרש (תנחומא [בבור] פ' כי תשא סי' יב): "מהו חרות... רבי יהודה אומר חירות מן המלכויות, רבי נחמיה אומר חירות ממלאך המות, ורבותינו אמרו חירות מן היסורין". היינו, שבאותה שעה היו כלל ישראל בני חורין לחלוטין, הן מן השכחה, הן מן המלכויות, והן ממלאך המות ומן היסורין.

אולם, משעה שנשתברו הלוחות הראשונים וניתנה התורה בלוחות השניים, שלטה השכחה בלימודה, ונגזר על ישראל שלא ישיגוה אלא מתוך קושי ומאמץ, כפי שאמרו חז"ל (ילקוט שמעוני פ' כי תשא רמז שצא): "באותה שעה [כשנשתברו הלוחות] נגזרה גזרה על ישראל, שילמדו אותה מתוך הצער ומתוך השעבוד, ומתוך הטלטול ומתוך הטרוף, ומתוך הדחק ומתוך שאין להן מזונות".

וכן כתב הבית הלוי (ח"ב דרוש יח): "בהלוחות השניים נתחדשה צער ויגיעה גדולה להלומדים, חדא שנתחדש להם שכחה... וגם הרי ניתוסף להם צער ויגיעה על ידי היצר הרע המבלבל אותם גם בעת לימודם, ובראשונים לא היה יצר הרע שולט בהם".

לוחות אחרונים – מתוך עמל ויגיעה

זהו אם כן ההבדל העיקרי שבין הלוחות הראשונים ללוחות שניים, שבראשונים לא היו ישראל צריכים לצער ויגיעה על ידי היצר הרע, ואילו משנשתברו הלוחות, וניתנו הלוחות השניים, נגזר על ישראל שילמדו את התורה "מתוך הצער ומתוך השעבוד, ומתוך הטלטול ומתוך הטרוף, ומתוך הדחק ומתוך שאין להן מזונות", ואם לאו אין היא מתקיימת בידם.

עוד כתב הבית הלוי (שם), שבלוחות הראשונים היתה כל התורה כולה – הן זו שבכתב והן זו שבעל פה – כתובה על הלוחות, על כל פרטיה ודקדוקיה, ולפיכך לא היה דבר מן התורה נשכח מישראל, דבר המלמד על מהותם של הלוחות, שהיתה התורה גלויה לישראל לגודל מדרגתם, ולא היתה השיכחה שולטת בהם, אולם על הלוחות השניים לא נכתבה אלא תורה שבכתב, ועל כן נשכחו הלכות רבות.

לפי זה יש להוסיף ולומר, שמתחילה אף לא היו צריכים ישראל לעמול כדי להשיג את כוונת התורה לאמיתה, שהרי הכל נתפרש על הלוחות, אולם בלוחות השניים, כאשר ניתנה התורה כשהיא סתומה וחתומה, צריכים היו ישראל לעמול בתורה ולהתייגע בה רבות, כדי להבינה לעומקה כראוי.

פסל לך – ההכנה ללימוד התורה

ונראה לבאר, שזהו הטעם לכך שבלוחות האחרונים נצטוו משה רבינו להכין את הלוחות בעצמו, וכמאמר הכתוב (שמות לד, א): "פסל לך שני לחת אבנים", שלא כבלוחות הראשונים אשר היו מעשי ידיו של הקב"ה, כדי לרמוז לישראל שמעתה אין כלל ישראל יכולים להשיג את התורה בלא הכנה מוקדמת של עמל ויגיעה. וכעין זה כתב הגאון רבי שמעון שקופ (הקדמה לשערי יושר ח"א) על הצינוי שנאמר למשה: "פסל לך שני לחת אבנים" – "הוא רמז לכל מקבלי התורה, שיכין כל איש ישראל לוחות לעצמו לכתוב עליהם דבר ה', וכפי הכשרתו בהכנת הלוחות כן תהיה קבלתו".

החיוב לברך ברכת התורה – מהתורה

על פי זה יתכן לבאר תמיהה נוספת – מדוע החיוב לברך ברכת התורה הוא מן התורה [לדעת רוב הפוסקים, עיין משנ"ב סי' מז ס"ק א], שלא כבשאר המצוות, שחיוב הברכה עליהן אינו אלא מדרבנן, במה שונה מצות תלמוד תורה משאר המצוות, ומדוע דוקא עליה נצטוינו לברך מן התורה?

אמנם, לפי האמור יתבאר הדבר באר היטב, שכיון שהתורה אשר ניתנה בלוחות שניים, תורה של עמל ויגיעה היא, אי אפשר לזכות בה אלא לאחר הכנה ראויה מצד הלומד, ועל כן צריך האדם לברך ברכת התורה בכל יום ויום, כדי לחדש בעצמו את ההכנה הראויה לזכות לחסד ה'.

ליל שבועות – דוקא בתורה של הלוחות השניים

מעתה יתיישבו היטב כל הקושיות בהן פתחנו – מדוע לא השכימו ישראל שבאותו הדור מעצמם לקראת מתן תורה, מדוע לא נמצאה עליהם

כל תביעה בדבר, ומדוע נוהגים אנו להיות נייעורים כל הלילה.

ולדברינו מבוארים הדברים היטב, שאכן בנתינת התורה שקודם חטא העגל לא היה צורך בהכנה מוקדמת מצד עם ישראל, שכן זו היתה סגולתה של התורה שניתנה באותה שעה – שאין היא כרוכה בצער ויגיעה, ולפיכך לא היתה על ישראל תביעה גדולה על כך שלא השכימו לקראת קבלת התורה. אולם משנשתברו הלוחות וניתנו הלוחות השניים, שוב אין התורה יכולה להיות נקנית אלא מתוך צער וקושי, ומתוך עמל ויגיעה עצומים, ולפיכך אי אפשר לכלל ישראל לקבלה מחדש בכל שנה ושנה אלא על ידי שיכינו עצמם לקראתה, בהיותם נייעורים ועוסקים בה בליל שבועות.

מכלל הדברים הללו יש ללמוד, שעל האדם להכין את עצמו הכנה רבה קודם שיגש לעסק התורה, כי אי אפשר לאדם להבין ולהשיג בחכמת התורה מאומה, אם לא ברחמי ה' ובחסדיו המרובים, ולפיכך צריך הוא להכין את עצמו בתפילה לפני ה', ולעמול ולהתייגע בלימודו, כדי שיזכה בחסד ה' ללמוד ולהבין את כל דברי התורה הקדושה.

'תיקון', גמרא או משניות – במה יש לעסוק בליל חג השבועות?

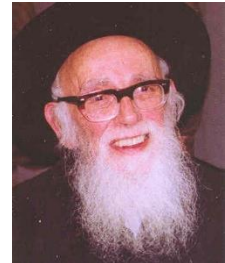
על פי הזוהר והאריז"ל יש לומר בליל חג השבועות את סדר 'תיקון ליל שבועות'; והחתם סופר נהג לאומרו יחד עם כל תלמידיו. מאידך, יש אומרים שאמירת ה'תיקון' נועדה בעיקרה עבור אלו שאינם לומדי תורה, אך הלומדים יעסקו כל אחד בענינו.

ובנוגע ללימוד משניות – יש שכתבו שיש לעסוק בו לאחר לימוד תורה שבכתב; אך יש אומרים שאין זה נכון ללמוד משניות בלילה זה. מאידך, יש שכתבו שעיקר העיסוק בלילה זה יהא בתורה שעל פה.

ויש שכתב שאף מי שחשקה נפשו בתורה שבעל פה, יאמר תחילה את ה'תיקון', אך בחורים הלומדים בישיבה יעשו כהוראת רבותיהם.

מֶרֶן הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה זְלַמֵּן אוֹיעֶרְבַּאךְ זְצוּק"ל עַל חַג הַשְּׁבֻעוֹת

במג"א ובמ"ב מובא, שמנהג רוב הלומדים להיות נייעורים בליל שבועות ולעסוק בתורה. ופעם אמר לפניו תלמיד שלפי טבעו אם יהי' נייעור בלילה ישתבש עליו עיי"ז כל סדר היום שלאחריו, וקשה עליו הדבר ביותר, והשיב רבינו שאמנם נכון הוא שכשלעצמו הי' ראוי שבכגון דא ישכב לישן כצרכו, אבל כלל גדול הוא בכל כגון דא, שהנהגה שנתפשטה ונתקבלה בקרב כל היראים והלומדים – יש להיזהר בעצמו וכך לחנך את ביתו להתייחס לכך בכבוד ראש ולהשתדל לילך בדרך זו, ולכן בנד"ד כיון שכך מנהג הלומדים בכל המקומות, ואם לא ינהג כן אולי ייחשב הדבר בעיני בניו ובני ביתו כקלות ח"ו, עליו להשתדל לקיים המנהג על אף הקושי. ורבינו עסק בחלק מלילה זה בלימוד לפי הסדר הנדפס ב'תיקון ליל שבועות'.

נשאל פעם רבינו אם יש מקום לצייר ציור של מעמד הר סיני ולהעמידו בבית במקום בולט כדי לבוא עיי"ז לקיום מצות זכירת מעמד הר סיני, והשיב כי אף שמצד ההלכה אין בזה בית מיחוש, אין זו הדרך הישרה, כי כוונת התורה הוא שיקבע האדם דברים אלו בלבו, על פי הבנתו ורגשי לבבו בציור רוחני, ואין מקום לקובעם בציור. ומה שמציירים עבור הקטנים בבתי החינוך את סיפורי ומאורעות פרשיות השבוע וכדו' זהו רק לפי שעה ולפי דעתו של קטן, אבל אין מקום לעשות ציור קבוע ממעמד הר סיני וכדו'. והוסיף רבינו שגם לענין ציורים אלה שעושים עבור הילדים, יש להתרע כנגד המציירים את האבות הקדושים ויתר גדולי אומתנו באופן "עממ"י" ופשוט, כרועי צאן תמימים וכדו', שהדבר נובע משטחיות ומביא לזלזול ח"ו בעיני הילדים הרכים, ומקלקלים תחת לתקן.

רבים תמהים וגם משתוממים, מדוע לא ציורת התורה לחוג ולשמוח ביום קבלת התורה הננו להעתיק כאן מה שהדפיס רבינו ב"פעמי קול תורה" לרגל חג השבועות תשכ"ב:

חג השבועות זמן מתן תורתנו, הוא היום הגדול אשר בו בחר בנו ד' ורוממנו מכל עם, וירד על הר סיני ונתן לנו את התורה, כלי חמדתו, במעמד גדול ונורא. רבים תמהים וגם משתוממים, מדוע לא ציורת התורה לחוג ולשמוח ביום קבלת התורה כמו שנצטוונו מאת ד' לחוג ולשמוח בחג המצות ובחג הסוכות זכר ליציאת מצרים ולעניי הכבוד שהיו במדבר [- כלומר שלא נכתב בתורה שהשמחה בחג זה תהא מפני קבלת התורה].

ולא די בזה, אלא גם העלימה התורה מאתנו ולא כתבה בפירוש היום המדויק אשר בו ניתנה התורה לישראל [במק"א כתב רבינו בזה: מה שלא נזכר בפירוש בתורה שחג השבועות הוא יום מתן תורה, הוא כדי ששמחת מתן תורה שבכתב תהא מבוססת על האמונה בתורה שבעל פה ובקבלת חז"ל שזהו יום מתן תורה. עכ"ל].

גם לא תמיד חל חג השבועות בשישי בסיון שהוא יום מתן תורתנו, וכשיזכנו ד' במהרה לקדש החודשים עיי' ב"ד מומחים, יש אשר חג השבועות יחול בחמשה ולפעמים גם בשבעה בסיון.

אך טעמו של דבר הוא, כי לאחר שה' הוציאנו מעבדות מצרים לחירות עולם, גם בהיותנו נכנעים ומשועבדים לזרים היינו והננו תמיד בני חורין גמורים. ה"יציאה" ממצרים היתה מאורע חד פעמי, והיא נחלת העבר שהיה פעם ואינו עוד. ואף שהננו מזכירים יציאת מצרים בכל יום ובכל לילה, עם כל זאת רק בליל הסדר חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים ולא בכל ימות השנה. לפיכך אנו חוגגים שבעה ימים את חג הפסח למען נזכור תמיד את יום צאתנו ממצרים, וכן בחג הסוכות למען נזכור את אשר זכה הדור ההוא אשר יצא ממצרים – "למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל וגו'". לא כן השמחה הגדולה בקבלת התורה. לא היה זה מאורע של אותו היום בלבד, ואף שחייבים אנו לזכור תמיד את מעמד הר סיני שהיה במורא ובפחד גדול עד שמרוב פחדם של ישראל מהאש הגדולה נבהלו ולא קבלו את התורה עד שהקב"ה באהבתו הגדולה כפה עליהם הר כגיגית, אולם לאחר שהתורה כבר ניתנה וטועמיה חיים זכו – אין לך שמחה גדולה משמחת התורה ורחיבה היא על לומדיה – "ושמחין בה בכל יום ויום כנתינתה בסיני" (ברכות ס"ג ע"ב).

גם עיקר מצות לימוד התורה הוא להיות שש ומתענג בה, וכששומעים דבר חדש מן התורה – "שמחין בו ומקבלין אותו בצמאון כמי שלא שתי מים מימיו" (בראשית רבה צ"ז ה'). כמו כן הקשר והאחדות הגמורה שבין אורייתא וישראל לא נתחדשו כלל במעמד הר סיני שהיה בו' בסיון. אז רק נתגלה הדבר ונתפרסם, אבל אחדות מוחלטת זו כבר היתה קודם ואף קדמה לבריאת העולם. וכבר קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה. ואף שזרח ה' משעיר והופיע מהר פארן לבקש מאומות העולם שיקבלו ממנו תורתו, לא נתכוון אלא להוסיף להם על הז' מצוות את כל התרי"ג מצוות אבל לא ליתן את כבודו כלי חמדתו לעם אחר, כי רק אורייתא וישראל חד ולא שום אומה ולשון, וכמאמרם של רז"ל "אלמלא ישראל אין תורה".

לפיכך לא רצה הקב"ה לציין ולכתוב מפורש בתורה הקדושה את היום אשר בו נתן לנו את התורה, וכן גם אנחנו – אין אנו חוגגים ושמחים לזכרו של יום זה כמו בפסח וסוכות, שהם היו לזכר יציאת מצרים וישיבה בסוכות שקרו פעם וכבר עברו, אלא בכל יום ויום הננו מודים ומשבחים את שם קדשו אשר בחר בנו ונתן לנו את התורה שנותנת חיים ושמחה ללומדיה בכל עת ובכל שעה כאילו ניתנה עכשיו מסיני. מעמד הר סיני איננו מעמד חד-פעמי, אלא הולך ונמשך תמיד יומם ולילה בלי שום הפסק. וכמאמר רז"ל בזה"ק "מאן דאשתדל באורייתא כאילו קאים כל יומא על טורא דסיני וקביל אורייתא", וכן גם אמרו רז"ל במסכת קדושין "כל המלמד את בנו ובן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני שנאמר "והודעתם לבניך ולבני בניך" וסמך ליה "יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב". ונכון מאד לזכור תמיד את אשר אמרו רז"ל בקהלת רבה – "הואיל והבל הם ימיו של אדם וכצל עובר מה הנאה יש לו בחיים? אלא יתעסק בדברי תורה שכולן חיים". וגם אמרו רז"ל "שלא נברא האדם אלא לעמל, אם זוכה הוא עמל בתורה ואם לא זוכה הוא עמל בדברים בטלים". אשרי מי שעמלו בתורה. עכ"ל רבינו. (מתוך ספר 'הליכות שלמה' – חג השבועות)

הרב ראובן קרלנשטיין זצ"ל על מי שמלמד את הגר ואת עם ישראל תורה

"בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה בא מדבר סיני" (י"ט, א')

אומר רש"י: "ביום הזה – בראש חדש. לא היה צריך לכתוב אלא 'ביום ההוא', מהו 'ביום הזה'? שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו".

דברי תורה צריך שיהיו חביבים עלינו, חדשים בעינינו, כאילו היום נתנו!

שואל האדמו"ר מגור זצ"ל, הרי בראש חדש לא הייתה עדין "קבלת התורה"! בראש חדש הגיעו בני ישראל למדבר סיני, והחלו בהכנות לקבלת התורה, כיצד, אפוא, דורשים מפסוק זה על ענין קבלת התורה – שיש צורך שיהיו דברי תורה חדשים בעינינו כאילו היום ניתנו?

והוא עונה: לא רק קבלת התורה צריכה שתהיה כל יום בהתחדשות ובחביבות כאילו היום ניתנה. גם ההכנה לקבלת התורה צריכה שתהיה, בכל יום, בהתחדשות ובחביבות. ישנה חשיבות גם להכנה ללימוד תורה כמו לעצם הלימוד. שניהם צריכים להיעשות מתוך הרגשה יום יומית של "דבר חדש".

אלא שיש להבין: מה פרוש הדבר שאומרים לאדם להרגיש "כאילו היום נתנו"? וכי למה שיחשוב כך? וכי אומרים לו כאן: "יתהיה בעל דמיון ותתחיל לדמיין דברים"? הרי היום לא הייתה קבלת התורה, ומדוע יחשוב כאילו כן הייתה?

רבותי! התשובה פשוטה. כל אדם שלומד תורה – שכינה כנגדו, וכמו שמובא בחז"ל (אבות ג', ו: ברכות ו' ע"א): "ומנין שאפילו אחד יושב ועוסק בתורה ששכינה עמו, שנאמר: 'בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך'. ומה עושה השכינה עמו? מלמדת אותו את התורה! הוא יושב ועוסק בתורה והקב"ה מצטרף אליו ומלמד אותו תורה! ממש מוראדיג!

בתנא דבי אליהו (פרק י"ח) מובא: "ברוך המקום ברוך הוא שבחר בחכמים ובתלמידיהם ומקים בהם 'במידה שאדם מודד – בה מודדים לו', וכשם שהם יושבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שפנוי להם, וקוראים ושונים לשם שמים, ויראה בלבבם, ומחזיקים דברי תורה בפיהם, כך הקב"ה יושב כנגדם ומגלה להם את סודות התורה!"

אין אפוא כל צורך לדמיין כאילו דברי התורה נתנו היום. הם אכן נתנו היום! בכל יום שיהודי יושב ולומד תורה – הקב"ה יושב איתו ומלמדו אפילו את סודות התורה! אנחנו צריכים להרגיש שזו המציאות! לחיות את הלמוד מתוך הרגשה כזו ששכינה עמנו בלמודנו! זוהי ממש בחינה של 'קבלת התורה' בכל יום.

סיפר לי אברך שמוסר שיעור בהרצליה סיפור, ממש געוואלדיג: בשיעור שלי משתתף, מזה מספר שבועות, אדם שנמצא בתהליכי גיור ולומד למודי יהדות על מנת להיות גר צדק.

יום אחד פנה אלי ואמר לי: "זהו זה! אני לא ממשיך! אני לא אהיה גר!"

"מה יש? מה קרה?" שאלתי אותו, והוא עונה: "אני יושב כאן בשיעור כבר כמה שבועות, מאזין בקשב, ולא מבין מילה! מה תאמר לי? שהשיעור עמוק מדי, וקשה מאד לתפוס אותו! אבל אני רואה שאין פני הדברים כך! הנה יושבים בשיעור נערים צעירים, ילדים, והם כן מבינים, מתערבים בשיעור, שואלים, משיבים, מתפלפלים ומתווכחים, ואני לא תופס על מה הם מדברים! ואלא מה, תאמר שאני סתום, שיש לי ראש חלש... אני מוכן להראות לך את התעודות שלי, את הציונים שלי, ותראה בעצמך את כשרונותי הברוכים... המסקנה היחידה היא שגמרא זה לא בשבילי! אני לא מסוגל להבין אותה! אם כן, למה לי להתגיר? כדי שלא אבין כלום?!"

אמרתי לו: "זו באמת שאלה חזקה מאד. אני לא יכול לענות לך תשובה על שאלה כזו קשה! אבל אצלנו בבני ברק יש גאון, צדיק וקדוש, קוראים לו רבי חיים קניבסקי. נלך ביחד ונשאל אותו, נשמע מה הוא אומר."

הגעתי איתו לגאון ר' חיים ושאלנו אותו את השאלה. ר' חיים חייך, פנה אלי ואמר לי: "איך אתה רוצה שהוא ידע ללמוד, הרי אין לו מלמד?"

ברגע הראשון נפגעת. מה זאת אומרת "אין לו מלמד"? הרי יש לו! אני מלמד אותו כל יום!

ור' חיים המשיך ואמר: "נכון שאתה מלמד אותו! אבל אנו אומרים כל יום בברכת התורה: 'ברוך אתה ה' המלמד תורה לעמו ישראל' – הוא מלמד רק את עמו ישראל, הוא לא מלמד גויים! והיות והקב"ה לא מלמד גויים – אין כל פלא בכך שאינו מבין! ברגע שיתגיייר – יהיה לו מלמד. הקב"ה יהיה המלמד שלו, ואז הוא יבין!"

מוראדיג!

כמובן, ואין כל צורך לציין, כך באמת היה!

בכל מקום שבו אדם יושב ולומד תורה – שכינה עמו! הקב"ה לומד אתו ומלמד אותו! אם היינו מרגישים זאת ב"חוש", לא היינו צריכים "לדמיין" ש"כאילו נתנו היום" ... אכן! הם נתנו היום, ובכל יום! (מתוך יחי ראובן)

כיצד ינהג הנער בלילה לגבי ברכות התורה וברכות השחר?

בזוהר הקדוש כתוב שחסידי הראשונים היו נעורים במשך כל ליל השבועות ועוסקים בתורה, וכבר נהגו כן רוב לומדי התורה. ומנהג זה הוא 'תיקון' לכך שישראל היו ישנים כל הלילה, והוצרך הקב"ה להעירם כדי לקבל התורה.

ומי שלא ישן כלל במשך הערב והלילה, יברך בבוקר את ברכת 'על נטילת ידים' לאחר עשיית צרכיו, יחד עם ברכת 'אשר יצר', וכן את שאר ברכות השחר מ'אשר נתן לשכוי בינה' עד 'הנותן ליעף כח'.

אך לא יברך את ברכות 'אלקי נשמה', 'המעביר שינה', 'על מצות ציצית' על 'טלית קטן', וברכות התורה – שלגביהן נחלקו הפוסקים אם הוא מחוייב בהן, ו'יצא ידי חובתו בשמיעה מאחר (מלבד ברכת 'טלית קטן', שיוכל 'לפוטרה' בברכת ה'טלית גדול', אם הוא לובשה).

ובמקרה שישן ביום שלפני לילה זה במשך מחצית השעה ויותר – נחלקו הפוסקים אם רשאי לברך בבוקר את ברכות התורה.

מה המקור למנהג שטיחת עשבים בחג השבועות?

"ותשם בסוף על-שפת היאר" (שמות ב, ג)

בטעם למנהג שטיחת עשבים בבית הכנסת והבתים בחג השבועות כתב הרמ"א (או"ח תצ"ד, ג) נוהגין לשטוח עשבים בשבועות בב"ה והבתים זכר לשמחת מתן תורה, ועיין משנ"ב.

בספר כל מנהגי ישורון (סי' ס"א סק"ב), מביא טעם נוסף למנהג זה, שהרי משה רבינו נולד בז' אדר והצפינו אותו ג' ירחים עד ו' סיון, ואז "ותשם אותו בסוף על שפת היאור", לזכר הצלתו של משה ע"י קני הסוף אנו מקשטים את הבתים בענפים וירק ביום הצלתו של משה שהוא יום מתן תורה. (קב ונקי)

